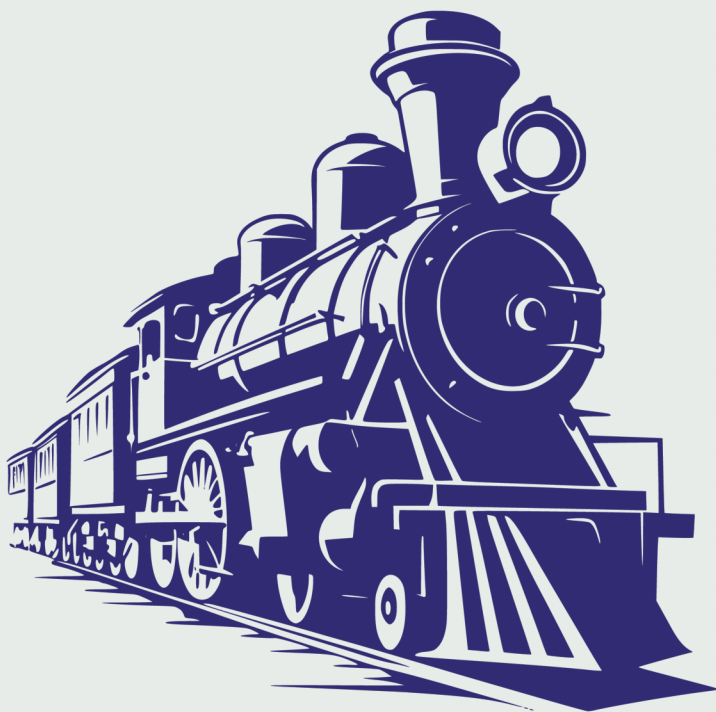

ITALO SVEVO

LYHYT SENTIMENTAALINEN MATKA

IMPROMPTU

Kustannus

ITALO SVEVO
LYHYT SENTIMENTAALINEN
MATKA

Suomentanut Juuso Kortelainen

Impromptu Kustannus
Helsinki

www.impromptu.fi

Italiankielinen alkuteos *Corto viaggio sentimentale*

© 2024 Impromptu & Juuso Kortelainen

Kustantaja: Impromptu Kustannus, Helsinki
Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-7531-07-5

I.

MILANON ASEMA

Herra Aghios irrottautui lempeän päättäväisesti vaimostaan ja pyrki rivakasti askeltaen katoamaan väkijoukkoon, joka tungeksi aseman sisäänkäynnillä.

Iäkkäiden aviopuolisoiden väliset jäähyväiset on syytä pitää lyhyinä, sillä pitkittyessään ne muuttuvat naurettaviksi. Tosin hän oli yhdessä niistä paikoista, joissa kaikilla on kiire eikä kenelläkään ole aikaa katsoa kanssaihmistään edes nauraakseen tälle. Mutta herra Aghios tunsi juuri tuollaisen pilkallisesti nauravan kanssaihmissen muovautuvan sisimmässään. Oikeastaan hän tunsi itse muuttuvansa tuoksi kanssaihmiseksi. Miten kummallista! Hänen oli teeskenneltävä surua, jota hän ei tuntenut, kun hän sen sijaan oli iloa ja toivoa täynnä eikä malttanut odottaa että pääsisi rauhassa nauttimaan siitä. Niinpä hän juoksi, jotta pääsisi mahdollisimman nopeasti pakoon teeskentelyä. Oliko asiasta tarve tehdä niin suuri numero? Totta kyllä, hän ei ollut moniin vuosiin ollut erossa vaimostaan, mutta ei maksanut vaivaa puhua matkasta kotiin Triesteen, jonne vaimo saapuisi hänen tykönsä kaksi viikkoa myöhemmin.

Ja kuitenkin siitä oli puhuttu monta päivää tauotta. Päätös oli ollut äärimmäisen vaikea juuri siksi, että molemmat olivat toivoneet sitä ja olivat epäilemättä uskoneet, että saavuttaakseen sen oli syytä salata toiveensa.

Hän olisi hyvin voinut itkeä jos olisi ollut kyse elämän mittaisesta tai ainakin siitä suuren osan kattavasta erosta. Mutta tällä haavaa hän saattoi tunnustaa itselleen, että hän lähti hyvillä mielin. Sitäkin suuremmalla syyllä siksi, että hän tiesi tekevänsä mieliksi myös vaimolleen.

Viime vuosina rouva Aghios oli tarrautunut kiihkeällä ja muut ulkopuolelleen sulkevalla rakkaudella heidän poikaansa. Kun tämä oli poissa, vaimo tunsi itsensä yksinäiseksi myös aviomiehensä rinnalla ja suorastaan entistäkin yksinäisemmäksi siksi ettei puhunut tuskastaan, koska tiesi, että herra Aghios olisi pilkannut sitä. Mutta herra Aghios tunsi tuon tuskan ja häntä loukkasi se, ettei hän kyennyt lievitämään sitä; niinpä hän teeskenteli tietämätöntä säästääkseen itseään ärtymykseltä. ”Kaksinkertainen kiusa!” ajatteli herra Aghios, joka oli lukenut joitakin filosofisia teoksia. ”Kaksinkertainen, koska se on sekä minun että hänen!”

Nyt rouva Aghios halusi jäädä vielä Milanoon, sillä heidän pojallaan oli edessä tärkeä tentti eikä hän halunnut jättää tätä yksin. Herra Aghios ei antanut paljoakaan painoarvoa tenteille, jotka voi aina uusida, ja lisäksi hän tiesi, ettei poika ollut lainkaan pahoillaan Milanossa oleskelusta vaan uusisi ne mielihyvin. Mutta jos herra Aghios nyt halusi lähteä yksin matkaan oli hänenkin vaatimalla vaadittava, että äiti jäisi kaitsemaan näin suuren haasteen edessä olevaa poikaa. Niinpä rouva jäi miehensä mieliksi Milanoon. Mutta herra Aghios, joka oli tarkkaan arvannut vaimonsa mielenliikkeet, lähti loukkaantuneena. Tosin kertomatta siitä, koska hän olisi muutoin vaarantanut vapautensa matkustaa yksin.

Hyvästit oli tosiaankin pyrittävä pitämään lyhyinä, sillä rouva Aghios kykeni varsin hyvin pistämään kaikki suunnitelmat uusiksi viime hetkellä, jos arvaisi asioiden todellisen laidan. Hän oli nainen, jolle oman velvollisuuden laiminlyönti oli täysin mahdoton ajatus. Herra Aghios myös arveli, että hänen vaimoansa kohtaan kantama lievä kauna, mitä epämiellyttävinkin tuntemus, katoaisi heti kun hän vain olisi yksin. Pois juostessaan hän oli jo oikeamielisempi. Hyvästejä pitettäessään vaimo paljasti kokevansa tunnontuskia siitä, että päästi hänet matkaan yksin, ja hän ajatteli: ”Miten kelpo nainen hän onkaan! Hän ei lainkaan rakasta minua, mutta tahtoo silti pitää viimeiseen asti kiinni alttarilla tekemistään lupauksista. Hän on pahoillaan siitä, ettei osaa tehdä sitä, mitä hänen täytyisi tehdä. Suuri murhe hänelle ja ikävä kiusa minulle!”

Mutta miksi herra Aghios tunsu niin suurta iloa ja toivoa hetkellä, jona vihdoinkin saattoi päästä eroon laillisesta aviopuolisostaan? Halusiko hän kenties lähteä huvittelemaan ja häpäistä jo liki täysin valkoiset hiuksensa juoksemalla naisten perässä?

Voi, ei pidä ajatellakaan tuollaista! Vanhukset eivät ensinnäkään osaa juosta, eikä herra Aghios sitä paitsi ollut juossut naisten perässä edes nuorena. Tietystikään hänen iloaan ja toiveitaan ajateltaessa ei ole syytä täysin sivuuttaa naisia. Tuo ilo ja toivo oli niin kokonaisvaltaista, ettei nainen – ihanteellinen nainen, mahdollisesti ilman jalkoja ja suuta – voinut jäädä sen ulkopuolelle. Tuo nainen häälyi varjoissa sulautuneena moniin muihin haamuihin ja oli tärkeä osa niitä. Mutta nainen ei ole haaveissa aina yksi ja sama. On totta, että häntä tarvitaan en-

nen kaikkea rakkauteen, mutta toisinaan hänet halutaan myös suojeltavaksi ja pelastettavaksi. Nainen on kaunis, mutta myös heikko olento, jota hellitään silloin kun mahdollista ja toisinaan myös silloin kun ei.

Herra Aghios janoi elämää ja matkusti siksi yksin. Hän tunsi itsensä vanhaksi ja entistäkin vanhemmaksi vanhan vaimonsa ja nuoren poikansa rinnalla. Käsikynkässä vaimonsa kanssa hänen oli hidastettava askellustaan ja pojan kanssa kävellessään hän tunsi, että tämän oli hidastettava omaansa. He osoittivat suurta kunnioitusta häntä kohtaan. Vaimo ei ollut luopunut sairaanhoitajan elkeistään sen koommin kun herra Aghios oli ollut sairas, mikä riittää kadottamaan kaikki ritarilliset vaistot miehestä. Poika sen sijaan osoitti asianmukaista kunnioitusta isäänsä kohtaan, mutta opetti ja oikaisi kyllä häntä silloin kun hän vilkkaan mielikuvituksen ajamana keksi mihinkään tieteeseen perustamattomia etymologioita tai siirteli tai vääristeli historiallisia tosiasioita. Sitä vastoin nuori mies itse, vaikka olikin joutunut suuresti ponnistelemaan suorittaakseen lyseon loppuun, muisti kreikkansa ja latinansa, joita herra Aghios ei ollut koskaan oppinut, ja tunsi äitinsä tavoin tarkkaan sen, minkä tunsi. Eikä suinkaan ole mukavaa olla isä, joka on väärässä!

Mutta kaikki ei suinkaan liittynyt vain siihen, vaikka herra Aghiokselle olikin varsin tärkeää tulla jätetyksi vanhoilla vuosillaan täysin rauhaan – siis myös oppimattomuuteensa, jossa hän oli elänyt niin monta vuotta, että siitä oli tullut hänen elämänsä perusta.

Herra Aghios laittoi kaikki tuntemansa vaivat vanhuuden piikkiin, mutta hän ajatteli, että osa niistä oli lähtöisin myös perheestä. Tietysti hän ei ollut koskaan ollut niin vanha kuin nyt, mutta koskaan hän ei myöskään ollut tuntenut itseään vanhan lisäksi niin ruostuneeksi. Ja ruosteisuus oli takuulla peräisin perheestä, suljetusta ympäristöstä, jossa on hometta ja ruostetta. Kuinka olla ruostumatta tuollaisessa yksitoikkoisuudessa: hän näki joka päivä samat naamat, kuuli samat sanat ja oli pakotettu samaan hienotunteisuuteen ja samaan teeskentelyyn, sillä hän helli edelleenkin päivittäin vaimoaan, joka taatusti ansaitsi sen. Jopa perheen tarjoama turvallisuus unettaa, jäykistää ja lopulta halvaannuttaa.

Tuntisiko hän sitten itsensä vahvemmaksi karussa maailmassa perheen ulkopuolella? Tämä lyhyt matka toimisi kokeena, sillä hänen liiketoimensa tarjoaisivat verukkeen muillekin matkoille. Ei hän toivonut kokevansa niin voimakasta elossa olemisen tunnetta kuin viimeisellä matkallaan Lontooseen, missä hän kaksikymmentä vuotta aiemmin oli viettänyt useita kuukausia ilman vaimoaan, joka oli vasta aivan hiljattain tullut äidiksi.

Hän oli tuolloin kärsinyt hirvittävästi yksinäisyydestä. Epäluuloisuus ja välinpitämättömyys, jonka hän koki ympäröivän itseään, herätti hänessä raivoa ja kärsimättömyyttä. Kateutta ja kaipausta täynnä hän katseli ympäröivää kiihkeää elämää, joka torjui hänet. Kerran hotellin lukusalissa hän oli alkanut lukea yksinään, kun kaunis punaposkinen, noin kymmenvuotias poika tuli hänen luokseen ja puhutteli häntä sanoin, joita hän ei lainkaan ymmärtänyt, koska englantilainen lasten puhumana on luonnollisesti

kaikista vaikeinta. Herra Aghios liikuttui löydettyään vihdoinkin ystävän. Hän puhui pojalle, ja tuntui myös siltä kuin tämä olisi ymmärtänyt häntä, sillä poika vastasi paljon monisanaisemmin kuin oli tullut puhutelluksi. Pahaksi onneksi vain yksinomaan englanniksi! Kun sanoista kerran ei ollut hyötyä, herra Aghios koetti lähentyä poikaa silittämällä hänen vaaleita hiuksiaan. Mutta silloin salin ovelle ilmestyi mies, joka vaikutti närkästyneen siitä, että hänen lapsensa seurusteli muukalaisen kanssa: "Philip! Come along!" hän huusi, ja lapsi lähti välittömästi tiehensä. Ensin hän kuitenkin loi pelästyneen katseen mieheen, johon oli mennyt luottamaan ja joka epäilemättä saattoi olla vaaraksi, kun hänet kerran niin kiireesti oli hätistetty pois tämän luota.

Ja yksinäisyyden aiheuttama kiukku ja tuska osoittautuivat vahingollisiksi myös herra Aghioksen liiketoimille, sillä hän päätyi pitämään kaikkia asiakkaitaan vihamiehinään. Eikä siinä vielä kaikki, vaan tunteakseen itsensä elävämmäksi raitis ja hyveellinen herra Aghios turvautui absinttiin, juomaan, joka on erinomainen korvike ystäville ja keskusteluille heidän kanssaan. Ei hän sitä liikaa juonut, mutta tarpeeksi aiheuttaakseen itselleen hermovaivoja. Ne taas lakkasivat heti kun hän kotimaahan palattuaan sujahti iloisesti takaisin perhe-elämään, joka teki alkuun kaikki muut piristeet tarpeettomiksi.

Mutta muistettu tuska ei aina ole tuskaa. Nyt hän tunsu siinä kiihkeän elämän. Oi, jos vain voisi kokea uudelleen kaiken tuon kärsimättömyyden ja tuskan! Minkä sykäyksen elämä siitä saisikaan! Elämä ei voi

”Minä olen vanhus, joka ei rakastaisi ketään ja jota kukaan ei rakastaisi, jos ei olisi minua itseäni, jota rakastan ja joka rakastaa minua.”

Italo Svevon myöhäiskauden teosten ikääntyneet omaelämäkerralliset sankarit ovat kolminkertaisesti hyviä: hyväntahtoisia, hyväuskoisia ja omahyväisiä. Erinomainen esimerkki tästä on *Lyhyen sentimentaalisen matkan* herra Aghios, joka pakenee junalla perhettään ”matkan vapauteen” kokeillakseen, josko löytäisi kadottamansa elinvoiman sen ulkopuolelta. Svevolle tyypillisen toimintaan kykenemättömän antisankarin tapaan hän tarkkailee elämää ja itseään turvallisesti omien ajatustensa suojasta.

Aron Hector (Ettore) Schmitz (1861–1928) oli paremmin pseudonyymillään Italo Svevo tunnettu Triestessä syntynyt italialainen kirjailija. Svevo nousi maineeseen romaanillaan *Zenon tunnustuksia* (1923) sen jälkeen, kun hänen ystävänsä James Joyce oli suositellut sitä ranskalaisille kriitikoille.

ISBN 978-952-7531-07-5

